

Mielőtt szólnék Szinte János Párizsban élő magyar szobrászművész alkotásáról, engedtessek meg, hogy a szoborkompozíció látványának és mondanivalójának megértéséhez beszéljek arról a művésztől, akinek emlékére készült ez a mű. A képi ábrázolást szavakba foglalni szinte lehetetlen, ha nem látjuk, vagy nem ismerjük azt, amiről beszélünk. Az itt felállított plasztikai kompozíció érthetetlen sokak számára, akik nem ismerik a forrást, vagyis Hantai Simon festészetét. Ahhoz, hogy az itt élők befogadják, meg kell ismerniük a város szülöttjének műveit, gondolkodását, művészeti felfogását. Meg kell ismerni a velünk együtt élő sváb emberek kultúráját, hagyományait, szokásait és rendszeretüket. Ez az örökség kötelez bennünket, hiszen a jövő nemzedék számára jelenünk adja a múlt örökségét. Ebben benne van az emberiség történelme, elődeink, nemzeteink, egyben a saját nemzetünk kultúrája is, és a reánk hagyott örökség, amelyet hagyománynak nevezünk. Különleges helyzetben vagyunk, hiszen, Hantai Simon munkásságának nagyszabású retrospektív magyarországi kiállítása éppen most látható a budapesti Ludwig Múzeumban. Szakítsanak rá időt és tekintsek meg ezt a kiállítást! Visszakanyarodva a kezdetekig, a festő egész életében vissza-visszanyúlt a gyökerekig, amelyek a biai sváb fiú gyermekkorához kötődtek, s amelyek emlékfoslányai intuíciószerűen megjelennek műveinek egyes motívumaiban, (egyházi ünnepek virágdíszei, édesanyja kötényének mintái, a vidék jellegzetes formái, színei). Hantai Simon neve az itt lakók számára az utóbbi évektől válik ismertté. 2008-ban, a művész halála kapcsán az akkori Biatorbágyi Krónika újság emlékezett meg róla, egy egész oldalt szentelve mutatta be a Párizsba emigrált, majd világhírnevet szerzett művész életútját. 2010-ben az általam alapított Hantai Simon-díj létrehozásával állítottunk emléket Biatorbágy híres szülöttjének, amelyet diákoknak ítélünk oda évente kiemelkedő rajzi-alkotó tevékenységükért. Kevesen tudták eddig, hogy egykori földije és barátja, „testvére” Juhász Ferenc, kétszeres Kossuth-díjas költő volt, akit máttól Biatorbágy Város Díszpolgáraként üdvözölhetünk itt körünkben. Hantai Simon Képzőművészeti főiskolai tanulmányainak végeztével 26 éves korától, 1949 óta élt Párizsban 2008-ban bekövetkezett haláláig. Főként a francia posztimpresszionizmus, illetve Bonnard és Matisse festészete hatott rá. 1950-től jelennek meg vásznain fantasztikus lények, organikus formák, biomorf alakzatok. 1952-ben ismerkedik meg André Bretonnal a népszerű francia íróval, a szürrealizmus teoretikusával és körével. Már szürrealista képein is a különböző festékalkalmazási technikákkal kísérletezik, a színeket, formákat variálja. Kollázst készít, dörzsöli, csurgatja a festéket. Nagyon kevésbé – szinte csak jelzésértékűen – vannak jelen az alakok. A szürrealista képekkel párhuzamosan folyamatosan kísérletezik. Festészete egyre erőteljesebben gesztikussá válik, a figuráció és a figuratív alakzatok helyét jelek veszik át. Az 50-es évek végén szakított a szürrealizmussal. Hantai Simon játszott az anyaggal, játszott a színekkel, alkotásai pedig világhírűek lettek. Képeiben ott van a zene vagy a szem retinájának mély csendje. Hantai Simon egyedülálló művészi munkásságáról nem könnyű a mondanivalót szoborba megfogalmazni. Szinte János kísérletet tesz erre, emlékműve hat elemből áll, mintegy jelképezve a festőművész életét, korszakait, színes egyéniségét és művészeti világát egy-egy kötömbbe elrejtve. A kompozíció ettől is több, mert két figurát, illetve emberalakot is ábrázol, egy nőt és egy férfit, mondhatni házaspárt. Hantai szürreális korszakára emlékeztetve az erdélyi ruskikai fehér márványból készült fényesre csiszolt nő figurája egy vízre asszociáló olaszországi zöld márványba ágyazott próbababa-kötést, és előtte az emlékezet állandóságát szimbolizáló fehér tojás, amely a fogantatás és a teremtés misztériumát, a titkot foglalja magában. A női torzó mellett a kararai márványból készült magabiztosan álló rusztikus kötömb, rajta a természet eróziójára emlékeztető nagyméretű csiszolt kavics az anyagot, a szellemet, a tudást – mintegy a férfi figura fejét szimbolizálja. A tekintélyt is sugárzó kőoszlop felülete mozgalmas, a lefutó sáv, s a benne lévő tagoltság, arra a sváb ruházat részletére emlékeztet, amelynek formarendje Hantai művészetének igazi forrásanyagát jelentették.

1960-tól Hantai a pliage technikával (hajtogatás, redő) újítja meg festészetét. Ettől kezdve életművében ez válik meghatározó elemmé. Különös vonulatot képviselnek munkásságában az ún. Máriás képek, amelyek a keresztény ikonográfiában, Mária köpenyének redőzött drapériájáról kapták a nevüket, s amely az édesanya kék sváb kötényének redőiből, mint ősképből eredeztethető. Helene Cixous: Hantai Simon Köténye című anagrammák (kettőjük levelezése) kötetében olvasható: „Nézem a kihajtogatott Kötényt. Látom, hogy a kötény, - amit látok, nem egy hétköznapi kötény, amelyből sok van. A kötényben: az anya-hajtás és a fiú-hajtás, a hajtás-anya és a hajtás-fiú. Kronologikus Kötény.” Amikor dr. Keserü Katalin művészettörténész megpillantotta a Szűz köpenye című képet, így emlékezett: „kék volt, töredezett volt, de kiragyogott a többi közül. Honnan ez a megkülönböztetett ragyogás?” – teszi fel a kérdést. „A redők az anyag és a szellem végtelenségének metaforái, hordozói, de termelői is egyben. A kép nem más, mint maga a köpeny, maga a létező, és nem az ábrája vagy lenyomata.” Szinte János szoborkompozíciójának transzcendentális, hangsúlyos statikus eleme, az állandóságot szimbolizáló Süttői márványból készült megkoronázott fejkő – emlékeztető, ún. „siratókő”. A belső oldalán található írás Juhász Ferenc túlvilágra szóló üzenete a vele szemben álló férfi kőalaknak:

„Hantai Simonnak
Nézésed csillagözőn
Hogy voltál megköszönöm
Pupillád hajnal-szirom
Szívedben világ-temető
Agyadban eszmélet-tető
Hiányzol testvérem
Barátom Simon

Te hajnalom és alkonyom.” (Juhász Ferenc)

De mit jelent a láthatóan hangsúlyos vörös homokkőből készült bőröndre emlékeztető kompozíciós hatodik elem? Az eltávozást, a vissza nem térést, vagy talán a mégis hazatérést? – de egyet biztosan: az elutazást az örökkévalóságba. Hantai Simon hazatért, hazatért oda, akitől az életet kapta.

A város előjáróinak nevében fogadják szeretettel Szinte János mély mondanivalójú, filozófiai elmélkedésre inspiráló alkotását, megköszönve, hogy ezzel a szoborral mindannyiunk számára emléket állított a biai születésű világhírű festőművész Hantai Simon emlékére és tiszteletére.

dr. Lelkes Péter